

Nella Stolińska-Pobralaska

Publiczno-prawny charakter instytucjonalnej opieki nad dzieckiem trzyletnim w Polsce

Pedagogika Rodziny 2/3, 115-125

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Nella Stolińska-Pobralaska
Społeczna Akademia Nauk

Publiczno-prawny charakter instytucjonalnej opieki nad dzieckiem trzyletnim w Polsce

1. Wprowadzenie

Żłobek jest instytucją sprawującą opiekę nad dziećmi od 20 tygodnia życia do trzech lat, która realizuje funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne [Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 Dz. U. 2011 nr 45 poz. 235]. Istnienie tych jednostek umożliwia kobietom podjęcie decyzji o powrocie do aktywności zawodowej, a jednocześnie pomaga nadal pełnić rolę rodzica. Stanowi to alternatywną formę pomocy rodzinie, dlatego instytucja ta umiejscowiona jest w strukturach polityki społecznej państwa i obecnie podlega Ministerstwu Pracy i Polityki Społecznej. Uzupełnia ona bowiem system opieki, edukacji i wychowania, tworząc w ten sposób kompleksowy system opieki nad dziećmi do momentu rozpoczęcia edukacji szkolnej. Praca opiekuńczo-wychowawcza żłobków polega przede wszystkim na działaniach zapewniających dziecku opiekę, która będzie zbliżona do warunków domowych, gwarantowaniu właściwej opieki pielęgnacyjnej i edukacyjnej, jak również na prowadzeniu zajęć opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych [Świderska, 2012].

Realizowanie tych zadań wymaga ogromnego wysiłku, cierpliwości i zaangażowania w wykonywaną pracę. Istotne jest, aby kadra opiekująca się dziećmi była odpowiednio wykwalifikowana, oraz przygotowana do efektywnego prowadzenia zajęć z najmłodszymi.

Psychologowie i pedagodzy zalecają pozostawienie dziecka z rodzicami do trzeciego roku życia. U dzieci w wieku do lat trzech intensywnie przebiega proces rozwoju, uczenia się i wychowania. Jest to intensywny czas rozwoju mózgu, doskonalenia ruchowego, czas kształtowania osobowości i postaw młodego człowieka, co potwierdzają współczesne badania naukowe” [Laskowska, Wójtowicz-Dacka, 2010] [por. Świderska, 2008]. Wtedy też najbardziej potrzebuje ono opieki matki, z drugiej jednak strony żyjemy w czasach, w których na ten luksus mało kto może

sobie pozwolić. Wielu rodziców ma zatem dylemat, co w zaistniałej sytuacji zrobić? Pomóc rozwiązać ten problem może dobrze działający żłobek, któremu rodzic bez obaw może powierzyć swoją pociechę.

2. Historia powstawania i funkcjonowania żłobków w Polsce

Historia powstawania żłobków sięga XVII i XIX-wiecznej Polski, kiedy to powstawały dla matek samotnie wychowujących dzieci, sierocińce i domy dla podrzutków. Większość świadczeń z zakresu zabezpieczenia społecznego dotycząca małych dzieci wywodziła się z działalności filantropijnej. W Polsce w 1814 roku w trosce o losy dzieci zostało utworzone Warszawskie Towarzystwo Dobroczynności, które otaczało opieką ubogich, sieroty i dzieci z rodzin robotniczych. Na jednym z zebrań, warszawski kupiec Teofil Janikowski wyszedł z propozycją założenia ochronki dla dzieci. Uroczyste otwarcie pierwszej ochronki w Warszawie, o charakterze filantropijnym nastąpiło 3 sierpnia 1893 roku. Placówka mieściła się w jednej sali budynku Warszawskiego Towarzystwa Dobroczynności, a jej funkcjonowanie było możliwe dzięki pomocy mieszkańców Warszawy, a w szczególności zamożnego kupiectwa i arystokratów. W ciągu najbliższych lat powstawały kolejne ochronki, a w roku 1870 było ich już trzydzieści dwie. Dzieci mogły tam przebywać około dziesięciu godzin, a czas ten wypełniany był pogadankami, zabawami, zajęciami praktycznymi i ćwiczeniami. Warto nadmienić, że początkowo pracę wychowawczą podejmowali wyłącznie mężczyźni, dopiero z czasem opieka nad małymi dziećmi stała się domeną kobiet [Bobrowska-Nowak, 1978].

Różne zakłady i formy opieki były tworzone w szczególnie trudnych warunkach, gdy kraj pozbawiony był własnej państwowości i podzielony między trzech zaborców. Generowało to zupełnie odmienne sytuacje społeczne i gospodarcze, co miało duży wpływ na rozwój opieki nad dziećmi. Władysław Szenajch podkreślał, że to społeczeństwo dążyło do tego, aby budować system opieki na dziećmi, natomiast państwo zamiast pomagać często hamowało działalność towarzystw [Szenajch, 1917]. Przełom w zakresie tych działań nastąpił po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. Okres ten zapoczątkował nowy etap w rozwoju tego rodzaju świadczeń. W lipcu 1924 roku powstała ustawa o przedmiocie młodocianych i kobiet, która nakładała na pracodawców obowiązek utrzymywania przyzakładowych żłobków, jeśli zatrudnia on ponad 100 kobiet [Ustawa z dnia 2 lipca 1924r. w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet]. Związane to było ze wzrostem zatrudnienia kobiet i z wpływem jaki to wywierało na konieczność tworzenia społecznych form opieki nad dzieckiem. Spowodowało to zorganizowanie pewnej liczby żłobków, jednak ich dalszy rozwój i rozbudowę przerwała II wojna światowa.

Po roku 1945 znacznie zwiększyło się zapotrzebowanie w zakresie opieki nad dziećmi. Ważną rolę odgrywała akcja propagandowa, która miała na celu popularyzującą aktywności zawodowej kobiet-matek. Planowany wzrost zatrudniania

kobiet uzasadniony był motywami ekonomicznymi i społeczno-politycznymi państwa. Doprowadziło to do znacznego rozwoju tych świadczeń. Według ówczesnych badań, liczba żłobków była wystarczająca dla około 2% dzieci w wieku żłobkowym, w tym w miastach tylko dla 5% dzieci [Graniewska, 2009: 55–57].

W 1950r. zaszły zmiany organizacyjne i na mocy ustawy żłobki, jak i wszelkie sprawy dotyczące utrzymania żłobków przez zakłady pracy, znalazły się w zakresie działania Ministerstwa Zdrowia. Minister Zdrowia planował również tworzenie sieci żłobków, ale w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej [Ustawa z dnia 4 lutego 1950 r. o przekazaniu Ministrowi Zdrowia zakresu działania Ministra Pracy i Opieki Społecznej w przedmiocie opieki społecznej nad dziećmi do lat trzech oraz nad kobietami ciężarnymi i karmiącymi]. W Dzienniku Urzędowym Ministra Zdrowia Nr 23 z dnia 30 grudnia 1957 r. wydano instrukcję, która stanowiła podstawowy dokument normatywny określający strukturę żłobka, jego organizację i zasadnicze zadania. Zrodził się również pomysł utworzenia szkół kształcących odpowiedni personel, utworzono więc pierwsze roczne szkoły kształcące opiekunki. W kolejnych latach 1968 roku, wprowadzono roczne bezpłatne urlopy dla matek, a w 1972 r. przedłużono je do trzech lat.

Żłobki w czasie przemian ustrojowych w latach 80 i 90-tych podległy licznym przemianom, co wynikało m. in. z ustawy z 1990 roku. Ustawa z 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym i ustawa z 27 maja 1990r. nakładała na gminy zakładanie i utrzymywanie żłobków. Żłobki zaczęły funkcjonować jako zakłady służby zdrowia, prowadzone przez Zakłady Opieki Zdrowotnej (ZOZ-y). Samorządy zaczęły inwestować w żłobki i prowadzić racjonalną politykę, tworząc m. in. zespoły żłobków [Przybyszewska, 2008: 14–18].

Ustawa z 30 sierpnia 1991r. o zakładach opieki zdrowotnej wraz z rozporządzeniami wykonawczymi do niniejszej ustawy, zakładały, iż żłobki są przeznaczone do sprawowania opieki wychowawczej i zdrowotnej, obejmującej zakres działań profilaktycznych i opiekę nad dzieckiem w wieku do 3 lat. Opieka nad dziećmi sprawowana była wtedy w następujących formach:

- żłobki – zgodnie z ustawą z dnia 30 sierpnia 1991 roku, jako publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej.
- opiekunki – wykonujące swoją działalność jako zarejestrowaną, a częściej wykonującą zawód bez rejestracji. Często nie ujawniały tego faktu, z powodów podatkowych i ubezpieczeniowych.
- inne formy, rejestrowane jako działalność gospodarcza [Czublun, 2011: 54–55].

Minister właściwy do spraw zdrowia, po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady Lekarskiej, Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych, Krajowej Rady Diagnostów Laboratoryjnych oraz Naczelnej Rady Aptekarskiej, w drodze rozporządzenia, określił wymagania, jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia zakładu opieki zdrowotnej. W załączniku Nr

5 określone zostały wymagania dotyczące pomieszczeń i urządzeń w żłobku, pod względem fachowym i sanitarnym. Określają one m.in.: że w żłobku powinny się znajdować:

- sale pobytu dzieci, sale zabaw lub odrębnych sypialni. Określona została minimalna powierzchnia pomieszczenia na jedno dziecko, która powinna wynosić 3,0m². Wskazane byłoby również wydzielenie zespołu pomieszczeń przeznaczonych dla różnych grup wiekowych, szczególnie dla niemowląt. Przy sali dla niemowląt należy zapewnić możliwość leżakowania na werandzie lub tarasie.
- wyznaczone miejsce na wózki,
- zespół sanitarny, składający się z toalet, umywalk i co najmniej jednego natrysku, jak również miejsce wydzielone do mycia nocników.
- Ponadto w miarę możliwości należałoby zapewnić wyjścia na teren przyległy do żłobka wyposażony w plac zabaw, który powinien być niedostępny dla osób postronnych [Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 listopada 2006r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia zakładu opieki zdrowotnej (Dz. U. z dnia 24 listopada 2006 r.)].

W ciągu kolejnych lat liczba nowozakładanych żłobków zdecydowanie się zmniejszała. Główną barierą, która hamowała powstawanie żłobków, były obowiązujące przepisy zaliczające żłobki do zakładów opieki zdrowotnej, jak również rygorystyczne wymagania charakterystyczne dla tych placówek. Dużo osób korzystało z pomocy rodziny, co nadal jest traktowane jako najlepsze rozwiązanie w opiece nad małym dzieckiem. W przypadku gdy kobiety nie mogły skorzystać z tych rozwiązań, rezygnowały z pracy zawodowej często ponosząc wysoką cenę tego poświęcenia i na zawsze wypadając z rynku pracy [Lewowiecki, 1997].

W celu poprawy tej sytuacji dnia 30 marca 2010 roku Rada Ministrów przyjęła projekt w założeniach którego wskazywano poprawę dostępu do wczesnej edukacji. Zakładano, że ustawa przyczyni się do szybszego powrotu kobiet na rynek pracy i wzrostu ich aktywności zawodowej. Ponad to przyjmowano, że poprawi się jakość oferowanych usług, wprowadzając minimalne wymagania, tak aby mogły im sprostać poszczególne placówki, oraz że nastąpi ograniczenie barier administracyjnych przy tworzeniu nowych instytucji opieki [Krajewska, 2011: 19-24].

3. Podstawy prawne sprawowania opieki nad dziećmi do lat trzech

Żłobki są ważną instytucją pomocną w rozwiązywaniu problemów dotyczących opieki nad najmłodszymi dziećmi. Dalsza aktywność zawodowa kobiet, przy jednoczesnym umożliwieniu im pełnienia funkcji wychowawczej i macierzyńskiej, jest osiągalna tylko po przez utworzenie regulacji prawnych, ułatwiających powrót na rynek pracy po urlopie macierzyńskim. Należy więc połączyć ścieżki rozwoju zawodowego kobiet z równorzędną rozbudową różnorodnych usług opiekuń-

czych, wychowawczych i edukacyjnych dla dzieci do lat trzech [Boni, 2010 nr 11: 14]. Część aktów prawnych powstała wiele lat temu, dlatego w 2010 roku zaczęto ponownie porządkować zagadnienia dotyczące opieki nad najmłodszymi. Podczas konferencji przebiegającej pod hasłem „Jak budować spójny system opieki nad małymi dziećmi”, zastanawiano się nad założeniami nowej ustawy jak również wyszukiwano wady wcześniejszych uregulowań prawnych. Skupienie uwagi na najmłodszych oznaczać miało przede wszystkim stworzenie takich warunków, aby dzieci miały dobry start w sensie cywilizacyjnym. Z badań wynika, że rozwój dziecka w grupie rówieśników przebiega lepiej ponieważ dziecko uczy się nawiązywać kontakty, dzielić się z innymi, współpracować, a w późniejszym czasie łatwiej radzi sobie w okresie edukacji i w dalszym życiu zawodowym [Boni, 2010 nr 10: 14].

Projekt ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 opracowany został na podstawie „Założeń do projektu ustawy o formach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3”, które zostały przyjęte przez Radę Ministrów w dniu 30 marca 2010 r. „Celem strategicznym projektowanej regulacji jest tworzenie warunków dla rozwoju zróżnicowanych form opieki nad małymi dziećmi i poprawa standardów funkcjonowania placówek opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, wsparcie rodziców zarówno w planach prokreacyjnych, jak i w procesie wychowywania dzieci.” W uzasadnieniu przedstawiono następujące cele szczegółowe:

- a) poprawa dostępu do wczesnej edukacji, co miałyby podwyższyć jakość kapitału ludzkiego, a w przyszłości przełożyć się na wyższą stopę wzrostu gospodarczego,
- b) promocja równości rodzinnej i zawodowej między kobietą i mężczyzną,
- c) zapewnienie opieki większej liczbie dzieci, co doprowadzi do szybszego powrotu kobiet na rynek pracy i wzrostu ich aktywności zawodowej,
- d) większa aktywność zawodowa kobiet oznacza lepszą sytuację dochodową ich gospodarstw domowych, a co za tym idzie, ograniczenie skali ubóstwa.

Ponad to projektowane rozwiązania poprawią jakość oferowanych usług, wprowadzając minimalne wymagania, jakie powinny spełniać poszczególne placówki [Boni, 2010 nr 10: 19].

W związku z przyjęciem projektu ustawy, obecnie podstawowym aktem prawnym określającym działalność polskich żłobków jest ustawa z dnia 4 lutego 2011r. o opiece nad dziećmi do lat trzech.

4. Ustawa z dnia 4 lutego 2011 roku o opiece nad dziećmi do lat trzech

Przepisy ogólne ustawy określiły, że w ramach opieki realizowane są funkcje: opiekuńcza, wychowawcza i edukacyjna. Opieka ta może być sprawowana w żłobku, klubie dziecięcym przez opiekuna dziennego lub przez nianie. Na potrzeby niniejszego artykułu skupię się na przeanalizowaniu założeń dotyczących jedynie żłobka.

Żłobki mogą być tworzone i prowadzone przez:

- osoby fizyczne – jeśli spełnią warunki wymagane dla dyrektora żłobka,
- gminy – wówczas tworzone i prowadzone są w formie gminnych jednostek budżetowych,
- osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej.

Krąg podmiotów, które mogą zakładać żłobki jest szeroki, ale najbardziej prawdopodobne jest to, że najczęściej będą to gminy, zaś na drugim miejscu przedsiębiorcy którzy będą widzieć w tym swoistą korzyść. Szczególnie będą zainteresowani zatrudnieniem kobiet mających małe dzieci, gdy zakładana forma opieki będzie dotowana ze środków budżetu gminy oraz współfinansowana ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Ponad to koszty ich zakładania i utrzymania będzie można wliczyć w koszty uzyskania przychodu [Wojciechowski, 2011 nr 5: 33].

Pracą żłobka kieruje dyrektor, który musi spełnić określone w ustawie warunki: posiada wykształcenie wyższe i minimum 3 lata doświadczenia w pracy z dziećmi, lub wykształcenie średnie i 5-letnie doświadczenie.

Ustawa przewiduje, że opiekunem w żłobku może zostać osoba posiadające kwalifikacje: pielęgniarki, położnej, opiekunki dziecięcej, nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej, wychowania przedszkolnego lub pedagoga opiekuńczo-wychowawczego, nie wskazuje jednak czy osoby te muszą legitymować się jakąkolwiek praktyką w pracy z najmłodszymi dziećmi. Ponad to opiekunem może być osoba, która ma minimum wykształcenie średnie oraz co najmniej 2-letnie doświadczenie w pracy z dziećmi do lat trzech, lub przed zatrudnieniem odbyła odpowiednie szkolenie obejmujące także zajęcia praktyczne. Przy zapewnieniu opieki nad dziećmi przebywającymi w żłobku, można korzystać z pomocy wolontariuszy, którzy odbyli odpowiednie szkolenie. Takie rozwiązanie jednak mogłoby rodzić swoiste kontrowersje wśród rodziców, którzy chcieliby powierzyć opiekę nad dzieckiem profesjonalistom. Osoby zatrudnione w żłobku muszą spełniać również inne wymogi: dawać rękojmię należytego sprawowania opieki nad dziećmi, nie mogą mieć ograniczonej, zawieszonej, a tym bardziej nie mogą być pozbawione władzy rodzicielskiej, wypełniają ciężący nad nimi obowiązek alimentacyjny, nie zostały skazane prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne [Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 Dz. U. 2011 nr 45 poz. 235].

Opieka w żłobku sprawowana jest nad dziećmi od 20 tygodnia życia do ukończenia przez nie trzech lat, a w szczególnych przypadkach do lat czterech. Dotyczy to sytuacji gdy rozwój psychomotoryczny będzie wskazywał na konieczność przedłużenia opieki jak również gdy nie jest możliwa opieka przedszkolna, np.: w małych gminach wiejskich. Opieka w tej placówce może trwać maksymalnie 10 godzin, a w szczególnie uzasadnionych sytuacjach może zostać za dodatkową opłatą wydłużona. Żłobek zapewnia również wyżywienie przebywającym w nim

dzieciom. Zasadniczo koszty za pobyt i wyżywienie dziecka pokrywają rodzice. Wysokość opłat w przypadku żłobków tworzonych przez gminę określa rada gminy, a w pozostałych przypadkach podmiot który je utworzył i prowadzi. Niestety nie został określony maksymalny udział rodziców w ponoszeniu kosztów za pobytu dziecka w żłobku, co może doprowadzić do tego, że ich możliwości finansowe zostaną przekroczone i wówczas rodzice nie będą korzystać z tych form opieki [Krajewska, 201 nr 10: 19–24].

Do zadań żłobków należy zapewnienie dzieciom opieki w warunkach zbliżonych do domowych, jak również zagwarantowanie im właściwej opieki pielęgnacyjnej i edukacyjnej. Przewiduje się organizowanie i prowadzenie zabaw z elementami edukacji, uwzględniając indywidualne potrzeby dziecka, a także prowadzenie zajęć opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych zwracając uwagę na rozwój psychomotoryczny. Aby te zadania były realizowane prawidłowo, placówki muszą zatrudniać odpowiedni personel, dostosowany do liczby dzieci. Jeden opiekun może sprawować opiekę nad maksymalnie ośmiorgiem dzieci, a w przypadku gdy w grupie znajduje się dziecko niepełnosprawne, wymagające szczególnej opieki, bądź gdy dziecko nie ukończyło roku, wówczas maksymalnie nad pięciorgiem dzieci. Gdy do żłobka uczęszcza więcej niż dwadzieścioro dzieci, konieczne jest zatrudnienie przynajmniej jednej pielęgniarki lub położnej.

Funkcjonowanie żłobków podlega nadzorowi, wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, w zależności od miejsca prowadzenia placówki. Nadzór sprawowany jest na podstawie planu nadzorczego przyjętego przez radę gminy na drodze uchwały, przez osoby do tego upoważnione. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w zakresie warunków i jakości świadczonej opieki, podmiot prowadzący żłobek zobowiązany jest do ich niezwłocznego usunięcia, a gdyby to nie zostało wykonane, do zlikwidowania placówki [Krajewska 2011 nr 10: 19–24].

Lokal w którym ma być tworzony i prowadzony żłobek musi posiadać minimum dwa pomieszczenia, w tym jedno dostosowane do odpoczynku dzieci. Należy zapewnić dzieciom możliwość higienicznego spożywania posiłków. Minister właściwy do spraw rodziny określi na drodze rozporządzenia szczegółowe kwestie związane z warunkami lokalowymi i sanitarnymi.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2011 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych dotyczących żłobków i klubów dziecięcych

W rozporządzeniu określone zostały wymagania lokalowe, sanitarne z uwzględnieniem konieczności zapewnienia odpowiedniej jakości sprawowanej opieki i warunków ochrony przeciwpożarowej oraz liczbę dzieci nad którymi sprawowana jest opieka. Lokal przeznaczony na prowadzenie żłobka lub klubu dziecięcego musi spełniać wytyczne dotyczące bezpiecznego i higienicznego pobytu dzieci. O tym

czy dany lokal spełnia takie warunki decydują opinie Komendanta Państwowej Straży Pożarnej oraz Państwowego Inspektora Sanitarnego. Cały budynek lokalu musi spełniać odpowiednie warunki techniczno-budowlane oraz wymagania określone w przepisach o ochronie przeciwpożarowej. Dopuszcza się jednak prowadzenie żłobka w budynku niespełniającym tych wymogów, po uzyskaniu zgody Straży Pożarnej. Warunkowe dopuszczenie jest wydawane gdy spełnione zostaną następujące wymogi: lokal jest przeznaczony dla nie więcej niż 15 dzieci, znajduje się na parterze i zapewnia dwa wyjścia na zewnątrz. Poza tym wyposażony został w trudno zapalne wykładziny podłogowe i gaśnicę proszkową ABC minimum czterokilogramową [Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2011r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych dotyczących żłobków i klubów dziecięcych].

Wymogi dotyczące lokalu i wyposażenia są następujące:

1. Powierzchnia lokalu musi być dostosowana do liczby dzieci. Dla dzieci w liczbie 3–5 minimalna powierzchnia to 16 m². W przypadku większej ilości dzieci powierzchnia zależna jest od czasu pobytu dziecka i wzrasta o:

- 2 m², przy pobycie nie przekraczającym 5 godzin dziennie,
- 2,5 m², jeśli dzieci przebywają w żłobku dłużej niż 5 godzin dziennie.

2. Wysokość pomieszczeń wynosi 2,5 m

3. Specjalne wymogi dotyczą pomieszczeń higieniczno-sanitarnych, których ściany do wysokości 2m pokryte mają być materiałami zmywalnymi, nienasiąkliwymi i odpornymi na działanie wilgoci, oraz materiałami nietoksycznymi i odpornymi na działanie środków dezynfekcyjnych.

4. W pomieszczeniach temperatura powinna wynosić minimum 20°C, a przynajmniej połowa okien powinna mieć możliwość otwarcia.

Wymagania sprzętowe:

- grzejniki posiadają osłony chroniące przed bezpośrednim kontaktem z elementami grzejnymi.
- leżaki i pościel są oznakowane i dzieci korzystają z nich na wyłączność co zapobiega przenoszeniu zakażeń.
- jest stanowisko do przewijania dziecka.
- jest zapewniony dostęp do miski ustępowej oraz urządzeń sanitarnych: umywalka, brodzik z natryskiem lub inne urządzenia do utrzymania higieny osobistej dzieci, z bieżącą ciepłą wodą. W urządzeniach sanitarnych jest zapewniona centralna regulacja mieszania ciepłej wody.
- meble dostosowane do wymagań ergonomii.
- zabawki spełniają normy bezpieczeństwa i higieny jak również znak CE.
- pomieszczenia mają być oświetlone zgodnie z Polską Normą.

- apteczki posiadają podstawowe środki opatrunkowe.
- dla dzieci, które karmione są piersią zapewnia się warunki przechowywania i podawania.

Zapewnia się również w miarę możliwości, bezpośrednie wyjście na teren otwarty, który wyposażony będzie w urządzenia do zabaw, a niedostępny dla innych osób.

Ponad to zapewnione mają być:

- pomieszczenie do przechowywania środków czystości i sprzętu w miejscu niedostępnym dla dzieci,
- miejsce do przechowywania odzieży wierzchniej

Poza ustawą, która jest nadrzędnym aktem prawnym regulującym funkcjonowanie żłobków istnieją inne wewnętrzne uregulowania m. in.: regulamin organizacyjny i statut placówki.

1. Regulamin organizacyjny.

Nadawany jest przez dyrektora żłobka i określa jego wewnętrzną organizację m.in.: godziny pracy żłobka. Za jego realizację również odpowiada dyrektor żłobka.

2. Statut żłobka.

Żłobek działa na podstawie statutu, który ustalany jest przez podmiot tworzący. Określone są tam:

- nazwa i miejsce jego prowadzenia,
- cele i zadania jak również ich sposób realizacji, z uwzględnieniem wspomagania indywidualnego rozwoju dziecka oraz wspomagania rodziny w wychowaniu dziecka.
- warunki przyjmowania dzieci,
- zasady ustalania opłat za wyżywienie i pobyt jak również możliwość zwrotu części należności w przypadku nieobecności dziecka w żłobku [Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 Dz.U. 2011 nr 45 poz. 235].

Bez względu na to czy ustawa w praktyce będzie miała pewne mankamenty dokonała ona uporządkowania rynku usług opieki nad najmłodszymi dziećmi. Dużym krokiem w przód jest fakt, iż żłobki przestały być zakładami opieki zdrowotnej, co wcześniej stanowiło dużą barierę przy ich zakładaniu. Pewnej grupie osób może otworzyć możliwości własnego rozwoju, szczególnie tym, które chcą zająć się zawodowo takimi usługami, z drugiej zaś strony eliminuje z rynku inne niezarejestrowane formy opieki nad dzieckiem, które proponowały identyczną formę opieki jak żłobek, często jednak nie spełniały minimalnych wymagań jakie powinny spełniać niniejsze instytucje. Ustawa wyraźnie określiła, że żłobkiem lub klubem dziecięcym jest jednostka organizacyjna, która wykonuje zadania zapisane w ustawie, bez względu na nadaną jej nazwę [Czublun 2011 nr 6: 54–55].

6. Podsumowanie

Żłobek w dzisiejszych czasach spełnia bardzo ważną rolę: zapewnia opiekę nad najmłodszymi dziećmi, tworzy warunki do pozyskiwania nowych doświadczeń, rozwoju, wychowuje, uczy. Umożliwia indywidualny i wszechstronny rozwój dziecka, promuje zdrowy styl życia, wspiera rodziców w wychowaniu, kształtuje postawę społeczną i obywatelską u dzieci poprzez pracę wychowawczą – dydaktyczną. Aktywizuje do uczestnictwa w życiu kulturowym środowiska lokalnego i miasta.

Mimo często wymienianych wad związanych z umieszczeniem dziecka w żłobku, możemy mówić również o zaletach.

Wśród wad wymienia się zbyt szybkie zerwanie więzi z matką, możliwość częstego narażanie dzieci w tym wieku na liczne infekcje i zachorowania. Może zdarzyć się również tak, że nie zawsze opiekun zajmie się dzieckiem indywidualnie, szczególnie gdy ma pod opieką większą grupkę dzieci. Żłobkowi opiekunowie są w stanie zapewnić dziecku bezpieczeństwo i rozrywkę, ale mimo swojego oddania nie są w stanie zaoferować im tego co najbardziej potrzebne – miłości i troski osób dla których są najważniejsze na świecie – rodziców.

Do największych zalet posyłania dziecka do żłobka należy zaliczyć przede wszystkim stymulację rozwoju maluchów zgodnie z ich wiekiem i możliwościami. Istotna jest także niezawodność – jeśli zachoruje opiekunka domowa, pozostaje problem z kim zostawić dziecko, a jeśli opiekun żłobkowy będzie niedyspozycyjny – zastąpi go inny pracownik. Należy również wspomnieć o aspekcie finansowym – żłobki nadal są tańsze niż zatrudnienie opiekunki [Daraszkiwicz, 2002].

Obecne ustawodawstwo stara się widzieć potrzeby w tym zakresie, tak dzieci jak i ich rodziców. Pełna realizacja zapisów ustawowych zależy już jednak od mobilności samorządów.

Słowa kluczowe: prawo, opieka społeczna, żłobek

Keywords: law, social care, nursery

Bibliografia:

Bobrowska-Nowak W., *Historia wychowania przedszkolnego*, Wydawnictwo WsiP, Warszawa 1978.

Boni M., *Jak budować spójny system opieki nad małymi dziećmi?* cz. 2, „Remedium” 2010, nr 11, dod. „Pomarańczowe Forum”, ss. 14–15.

Boni M., *Jak budować spójny system opieki nad małymi dziećmi?* cz. 1, „Remedium” 2010, nr 10, dod. „Pomarańczowe Forum”, ss. 14–15

Czublun P., *Twój żłobek, twoje przedszkole – opieka nad dziećmi do 3 lat*, „Wychowanie w Przedszkolu” nr 6 2011, ss. 54–55.

Graniewska D., *Spoleczne funkcje żłobków i przedszkoli. Obecnie i w przeszłości*, „Polityka Społeczna” nr 9 2009.

Krajewska B., *Nowy system opieki nad dziećmi w wieku do lat trzech*, „Problemy Opiekuńczo-wychowawcze” nr 10 (2011), ss. 19–24.

Laskowska M., Wójtowicz-Dacka (red.), *Co oferuje współczesny żłobek? Medyczne, pedagogiczne i psychologiczne metody wspomaganie rozwoju dzieci 0-3 lat*. Wydawnictwo Zespół Żłobków Miejskich w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2010.

Lewowiecki T., *Przemiany oświaty*, Warszawa 1997.

Przybyszewska B., *Warszawskie żłobki wczoraj i dziś*, „Wychowanie w Przedszkolu” 2008, nr 2, ss. 14–18.

Świdarska M., *A nursery school as an institution supporting parents in raising their children* „Family Pedagogy” Nr 9(2) 2012, Społeczna Akademia Nauk w Łodzi, Łódź 2012.

Świdarska M., Budzyńska-Jewtuch I., *Biomedyczne podstawy rozwoju i wychowania. Ogólne zagadnienia rozwoju biologicznego*, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna, Łódź 2008.

Szenajch Wł., *Zasady organizacji i opieki nad dzieckiem*, Warszawa 1917.

Wojciechowski M. (red. naczej.), *Nowa ustawa o opiece nad dzieckiem*, „Remedium” 2011, nr 5.

Akty prawne

Projekt ustawy z dnia 19 września 2010r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2011r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych dotyczących żłobków i klubów dziecięcych.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 listopada 2006r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia zakładu opieki zdrowotnej (Dz. U. z dnia 24 listopada 2006 r.).

Ustawa z dnia 2 lipca 1924r. w przedmiocie pracy młodości i kobiet.

Ustawa z dnia 4 lutego 1950 r. o przekazaniu Ministrowi Zdrowia zakresu działania Ministra Pracy i Opieki Społecznej w przedmiocie opieki społecznej nad dziećmi do lat trzech oraz nad kobietami ciężarnymi i karmiącymi

Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 Dz. U. 2011 nr 45 poz. 235.